

Ηράκλειο, 2.9.1986

Κυρίες και Κύριοι

Ι. Η υπογραφή, σήμερα, του Μεσογειακού Ολοκληρωμένου Προγράμματος της Κρήτης σηματοδοτεί το τέλος μιας μακράς και θα έλεγα κοπιαστικής πορείας - κοπιαστικής και για την Ελλάδα και για την Κοινότητα. Πορείας που άρχισε το 1982, με την κατάθεση του ελληνικού Μνημονίου στα όργανα της Κοινότητας, συνεχίστηκε με μακρές και επίπονες διαπραγματεύσεις τεχνικού, οικονομικού και πολιτικού χαρακτήρα για τις προβλεπόμενες επιπτώσεις της ένταξης στην ελληνική οικονομία, ακολούθησε από την περσινή προσφυγή της Ελλάδας στις ρήτρες διασφάλισης και στη χρηματοδοτική αρωγή και τελειώνει σήμερα με την υπογραφή του πρώτου ΜΟΠ όλης της Κοινότητας που αφορά στην Ελλάδα και ειδικά στην Κρήτη. Η πορεία αυτή ουσιαστικά συνέπεσε με τη μεταβατική περίοδο που προέβλεπε η Πράξη Προσχώρησης της Ελλάδας στην Κοινότητα, όπως επίσης και με τα πρώτα χρόνια της διακυβέρνησης του τόπου από πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις διαφορετικές εκείνων που επεδίωξαν, διαπραγματεύθηκαν και υπέγραψαν την ένταξη της χώρας στην Κοινότητα.

Τα τέσσερα αυτά χαρακτηριστικά γεγονότα - μεταβατική περίοδος, πολιτική αλλαγή στην Ελλάδα, μνημόνιο και προσφυγή στα άρθρα 108 και 109 - της εξαετίας που πέρασε, προσδιορίζουν και την ποιότητα των σχέσεων Ελλάδας - Κοινότητας στα χρόνια αυτά. Σχέσεων που - ως είμαστε ειλικρινείς - ξεκίνησαν από την αθεμελίωτη υπεραισιοδοξία για τον

"κοινοτικό παράδεισο" της προ του 1981 εποχής, ακολουθήθηκαν από τον "πανικό" των επιπτώσεων του ανοίγματος της αγοράς των πρώτων χρόνων της ένταξης και από μιάς κάποιας μορφής "δυσπιστία" ανάμεσα στα δύο μέρη και συνεχίζονται σήμερα πάνω σε μιά ρεαλιστική, νομίζω ισοτίμη και εύχομαι ελπιδοφόρα για το μέλλον βάση.

II. Οποιαδήποτε απόπειρα αποτίμησης, σε ποσοτικούς όρους και μεγέθη, των επιπτώσεων της ένταξης στην ελληνική οικονομία και κοινωνία - και μάλιστα σε τόσο σχετικά μικρό χρονικό διάστημα - κινδυνεύει να έχει μερικό χαρακτήρα και, γι αυτό, να είναι ελάχιστα αξιόπιστη. Υπήρχε κάποτε μιά πολύ διαδεδομένη αντίληψη - από ορισμένες πλευρές συντηρείται μέχρι σήμερα - ότι ο πιο σημαντικός "δείκτης" αυτών των επιπτώσεων είναι το επίπεδο των χρηματικών - δημοσιονομικών δοσοληψιών μας με τα Κοινοτικά Ταμεία, που ήδη από την πρώτη χρονιά της ένταξης έδιναν θετικά και μάλιστα αυξανόμενα ποσά για την Ελλάδα, φθάνοντας έτσι, στα δύο τελευταία χρόνια, σε ποσά γύρω στα 900 - 1000 εκ. δολάρια ή ECUS. Αν όμως, στο ποσό αυτό αντιπαρατεθεί το καθαρό αποτέλεσμα της μεταφοράς πλεονασμάτων ή εισοδημάτων, ως απόρροια της στροφής του εμπορίου μας από τρίτες χώρες σε χώρες-μέλη της Κοινότητας, το τελικό αποτέλεσμα μάλλον μετατρέπεται από θετικό σε αρνητικό. Αλλά και με αυτή την πρόσδετη ανάλυση - και πάλι η απόπειρα αποτίμησης είναι

πολύ μερική, γιατί αγνοεί τις ποιοτικές επιπτώσεις της ένταξης που διαμορφώνουν σε πολλές περιπτώσεις θετικές, σε άλλες αρνητικές, επιδράσεις στην ελληνική οικονομία. Θα αναφέρω ένα μικρό παράδειγμα, πολύ κατανοητό στην Κρήτη ένας τόννος πορτοκάλια σε μορφή χύδην καρτίου εξαγόμενος στη Σοβιετική Ένωση και ο ίδιος τόννος πορτοκάλια εξαγόμενος στο Παρίσι σε τρίκλινες τυποποιημένες συσκευασίες με ελληνικό σήμα και με την Ελλάδα αναφερόμενη ως χώρα προέλευσης στη συσκευασία, ακόμη και αν θεωρητικά αποφέρουν το ίδιο ακριβώς ποσό συναλλάγματος, έχουν σαφώς διαφορετικές ποιοτικές επιπτώσεις πάνω στην παραγωγή αλλά και στη διαμόρφωση της ελληνικής οικονομίας. Προωθούν μία διαφορετικού τύπου οργάνωση της οικονομίας και την ανάπτυξή μας. Αυτές οι ποιοτικές επιπτώσεις της ένταξης μπορούν να προβλεφθούν και να εκτιμηθούν αλλά δεν μπορούν να εκφρασθούν σε ποσοτικούς όρους. Είναι όμως εξίσου μεγάλης αν όχι μεγαλύτερης σημασίας από τις ποσοτικά μετρήσιμες επιπτώσεις της ένταξης.

III. Η εφαρμογή των ΜΟΠ συμπίπτει με μία περίοδο που οι σχέσεις της Ελλάδας με την Κοινότητα, μετά από κάποιες φάσεις επιφυλάξεων, δυσπιστίας ή και εντάσεων, έχουν πλέον διευκρινισθεί και τεθεί σε μία ρεαλιστική βάση. Η ελληνική αγορά θεωρείται όχι μόνο από την Κοινότητα αλλά και από την Ελλάδα πραγματικά μέρος της κοινοτικής αγοράς. Η Ελλάδα συμμετέχει ενεργά στη διαδικασία καθορισμού των κοινοτικών ρυθμίσεων οι οποίες αυτονόητα ισχύουν σε όλες τις χώρες - μέλη - άρα και στην Ελλάδα. Και η Ελλάδα, διατηρώντας την

ανεξαρτησία της και την αυτονομία της στα ζητήματα χάραξης και εφαρμογής της οικονομικής της πολιτικής, όπως και οι άλλες χώρες-μέλη, δεν διστάζει να προσφύγει, χωρίς προκαταλήψεις στις κοινοτικές διαδικασίες όταν αυτές κρίνονται αναγκαίες για την εφαρμογή του - δικού μας - οικονομικού προγράμματος. Πρόσφατο παράδειγμα αυτής της ξεκάθαρης πολιτικής μας γραμμής είναι η αίτηση και η παροχή της "κοινοτικής συνδρομής" και η εφαρμογή των "ρητρών διασφάλισης" για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του ελληνικού ισοζυγίου πληρωμών.

Από την άλλη μεριά η Ελλάδα δεν διστάζει να διεκδικεί - και σε πολλές περιπτώσεις να επιτυγχάνει - την αλλαγή συγκεκριμένων κοινοτικών ρυθμίσεων που τις κρίνει ασύμφορες για τη χώρα, κυρίως εκείνων που υπήρχαν πριν από την ένταξη της χώρας στην Κοινότητα και που οι τότε διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση είτε δε θέλησαν, είτε δε μπόρεσαν, είτε δεν πρόβλεψαν να αλλάξουν.

Η έμφαση, όμως, της ελληνικής δράσης μέσα στην κοινοτική ζωή δίνεται στη θέσπιση και εφαρμογή νέων ρυθμίσεων που να λαμβάνουν υπόψη το γεγονός ότι η διευρυμένη πια Ευρώπη - με την Ελλάδα το 1981 και με την Ισπανία και Πορτογαλία το 1986 - χρειάζεται κοινοτικές δράσεις, που να δώσουν μιá διαφορετική φυσιογνωμία στην Κοινότητα.

IV. Οι κοινωνικές και πολιτικές δυνάμεις που σήμερα είναι στην εξουσία στην Ελλάδα, είχαν υποστηρίξει πριν την ένταξη τη θέση, ότι η Ελλάδα δεν θα έπρεπε να ενταχθεί στην Κοινότητα αλλά να διαμορφώσει μία ειδική σχέση μαζί της. Πολλοί πιστεύουν λοιπόν ότι η Ελλάδα θα έπρεπε να αποχωρήσει από την Κοινότητα για να είναι συνεπής με τη θέση που προανέφερα. Αλλά άρνηση της ένταξης και αποχώρηση όταν πιά έχει γίνει η ένταξη δεν είναι το ίδιο, διαφέρουν ριζικά. Η αποχώρηση συνεπάγεται πολιτικές και οικονομικές συνέπειες που δε θα είχε η άρνηση της ένταξης. Θα οδηγούσε σε επιπτώσεις που θα ματαίωναν την προσπάθεια για να στεριώσει και να δράσει η αλλαγή στην Ελληνική Οικονομία και Κοινωνία.

Η Ελλάδα είναι ενταγμένη στη διεθνή αγορά και στο διεθνή καταμερισμό εργασίας. Η Ελλάδα δεν έχει με τη σημερινή μορφή της οικονομίας ούτε το συμφέρον, ούτε τις δυνατότητες να κλείσει τα σύνορά της και να επιδιώξει την ανάπτυξή της χωρίς σχέση με τον περιβάλλοντα χώρο. Η πρόοδος της κοινωνίας μας και η οικονομική μας ανάπτυξη μπορούν να αποκτηθούν μόνο σε διασύνδεση με το διεθνή χώρο, σε ανταγωνισμό με άλλες οικονομίες. Η κλειστή οικονομία αποτελεί οικονομική ανοησία, εκτός αν θέλουμε να υποβαθμίσουμε δραματικά το βιοτικό μας επίπεδο και να οδηγήσουμε τη χώρα σε άμεση εξάρτηση από οποιονδήποτε που στην αρνητική συγκυρία, η οποία θα ακολουθούσε θα προσέφερε την ιδιοτελή του βοήθεια. Χρειάζεται λοιπόν, είναι αδήρητη αναγκαιότητα, είναι υποχρέωση να επιδιώξουμε να μετατρέψουμε την εξαρτημένη σήμερα σε μεγάλο βαθμό οικονομία μας σε μία δυναμική οικονομία αύριο, που θα είναι αρμονικά

ενταγμένη στον διεθνή καταμερισμό της εργασίας και της παραγωγής.

Η δυναμική της ανάπτυξης θα εξασφαλισθεί αν προωθήσουμε τις διαρθρωτικές αλλαγές, που θα βελτιώσουν ριζικά την παραγωγικότητά μας, την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών μας, αν γίνουμε ανταγωνιστικοί. Πρέπει να δώσουμε νέους στόχους στη βιομηχανία και στη γεωργία και να οργανώσουμε καλύτερα την παραγωγή και διάθεση των προϊόντων, να αυξήσουμε την αποδοτικότητα του παραγωγικού μηχανισμού κυρίως ως προς την ποιότητα, να αξιοποιήσουμε νέες τεχνολογίες. Από την απάντηση στη μεγάλη αυτή πρόκληση που αντιμετωπίζουμε εξαρτάται η ενδογενής οικονομική δυναμική που εξασφαλίζει την ανεξαρτησία αλλά και την αποτελεσματικότητα σε όλους τους τομείς της πολιτικής μας. Γι' αυτό και χρειάζεται προσπάθεια άμεση, συνεπής, με ένταση, τώρα. Τα ΜΟΠ είναι ένα από τα μέσα που εξασφάλισε η ελληνική κυβέρνηση για να μπορέσουμε ν' ανταποκριθούμε στην πρόκληση.

Η οικονομική λογική δεν είναι απαγορευτική για την προσπάθειά μας. Η Κοινότητα δεν είναι μόνο η Ευρώπη του ισχυρού δυτικοευρωπαϊκού βιομηχανικού πυρήνα που ορίζεται από το τετράπλευρο Παρίσι-Λονδίνο-Αμβούργο-Λονδίνο. Δεν είναι μόνο η Ευρώπη του Βορρά με εγκατεστημένη βιομηχανική και αγροτική δύναμη που η μόνη της ανάγκη συνίσταται στην επέκταση των αγορών. Είναι ένας χώρος όπου μετά τη διεύρυνση με την Ελλάδα και με την Ισπανία και Πορτογαλία ανήκουν και περιοχές με διαφορετικό χαρακτήρα, πληθυσμοί με διαφορετικές επιδιώξεις, οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις που αποδέχονται μεν

τη λογική της αγοράς αλλά και δεν την θεωρούν πανάκεια για την λύση των οικονομικών τους προβλημάτων. Όπως στο εσωτερικό μιάς χώρας έτσι και στο χώρο της Κοινότητας μπορούν να αναπτυχθούν δράσεις στο επίπεδο της υποδομής και της οικονομικής διάρθρωσης για να δημιουργηθούν νέες δυναμικές και νέες ισορροπίες. Η ειδική σχέση, η οποία αποτελούσε επιδίωξη πριν από την ένταξη, μπορεί να αναπτυχθεί - και πράγματι αναπτύσσεται - μέσα στο κοινοτικό πλαίσιο. Τα ΜΟΠ είναι μιά απόδειξη. Χρειάζεται βέβαια μακρόχρονη προσπάθεια, χρειάζεται να στηρίξουμε και με την εξωτερική και με την οικονομική μας πολιτική την αλλαγή των κοινοτικών πολιτικών.

V. Η υλοποίηση του πρώτου Μεσογειακού Ολοκληρωμένου Προγράμματος που υπογράφουμε σήμερα δίνει

- στην Κοινότητα τη δυνατότητα να δείξει ότι θέλει να ακολουθήσει πολιτική σύγκλισης των οικονομιών των κρατών μελών της και να γεφυρώνει το χάσμα μεταξύ του Βορρά και του Νότου της
- στην Ελλάδα ότι θέλει να προωθήσει και να εφαρμόσει πολιτική η οποία θα την οδηγήσει σε τροχιά μιάς δυναμικής και ισορροπής ανάπτυξης.
- στην Κρήτη ότι είναι σε θέση να είναι πρωτοπόρα σε μιά περιφερειακή πολιτική όπου οι τοπικοί φορείς έχουν σημαντικές ευθύνες

Ελπίζω, όλοι να ανταποκριθούμε στις επιδιώξεις αυτές και η σημερινή υπογραφή του προγράμματος να αποτελέσει σημαδιακό γεγονός για τις μεταγενέστερες εξελίξεις.